

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Paleografía e Diplomática		Código	710521023
Titulación	Mestrado Universitario en Estudos Avanzados en Museos, Arquivos e Bibliotecas			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	3
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Humanidades			
Coordinación	Romero Portilla, Paz	Correo electrónico	paz.romero.portilla@udc.es	
Profesorado	Romero Portilla, Paz	Correo electrónico	paz.romero.portilla@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Estudio del documento diplomático y de los grandes sistemas escriturarios, con particular atención a la paleografía latina en la Península Ibérica			
Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen *Metodoloxías docentes que se modifican 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado 4. Modificacións na avaliación *Observacións de avaliación: 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A1	CE1 ? Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental
A2	CE2 ? Coñecer e manexar as técnicas museográficas e historiográficas
A3	CE3 ? Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental
A6	CE6 ? Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais
B1	CB6 ? Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación
B2	CB7 ? Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B5	CB10 ? Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo
B10	CG6 ? Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información disponible para resolver os problemas cos que deben de enfrontarse
C1	CT1 ? Capacidade de análise e síntese
C2	CT2 ? Capacidade de resolución de problemas
C3	CT3 ? Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas
C10	CT11 ? Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica profesional

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Conocimiento de los sistemas escriturarios y fondos documentales más importantes	AP1	BP1	CP1
Capacidad de realizar trabajos paleográficos y estudios documentales.	AP2	BP2	CP2
	AP3	BP5	CP3
Desarrollo de técnicas histórico-documentales: transcripción, estudio y clasificación de las actas y documentos de archivo	AP6	BP10	CP10

Contidos

Temas	Subtemas
I. Paleografía	1. Los grandes sistemas escriturarios 2. Origen y evolución de la escritura romana 3. La escritura medieval y moderna
II. Diplomática	1. El documento 2. Diplomática especial 3. Elaboración, descripción y agrupación documental

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A6 B1	8	8	16
Seminario	B5 B10	8	8	16
Traballos tutelados	B2 C1 C2 C3 C10	2	40	42
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición en clase de la parte teórica del programa
Seminario	Asistencia y participación en clases prácticas
Traballos tutelados	Estudio y transcripción de fuentes documentales parte de los alumnos

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Apoyo individual o en grupos reducidos al estudio y trabajo personal del alumno, resolución de dudas, explicaciones personalizadas, aclaraciones, indicaciones y corrección de los trabajos realizados, recomendación de lecturas complementarias.
Traballos tutelados	

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Seminario	B5 B10	Asistencia y participación en clases prácticas	24
Sesión maxistral	A1 A2 A3 A6 B1	Asistencia a clase	24
Traballos tutelados	B2 C1 C2 C3 C10	Realización de análisis de fuentes ocumentales	52

Observacións avaliación

Los alumnos que no cumplan las condiciones de asistencia a clases y seminarios y/o no realicen durante el período lectivo los trabajos tutelados, deberán realizar una prueba objetiva (examen final) en las convocatorias señaladas al efecto de junio o de julio.

Aqueles/as alumnos/as que teñan algún tipo de excepcionalidade para vir a clase legalmente concedida, que falen co/a profesor/a á comezos de curso para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes

Fontes de información

Bibliografía básica	BATELLI, G. Lezioni di Paleografia, Città del Vaticano, 1949. BISCHOFF, A. Paläographie des römischen Altertums und des abendländischen Mittelalters, Berlin, 1979, ed. Francesa bajo el título Paleographie de l'Antiquité romaine et du Moyen Age, Paris, 1985. CASADO QUINTANILLA, B., Láminas de la cátedra de Paleografía y Diplomática, Madrid, 2000. CASADO QUINTANILLA, B. Paleografía. Nociones básicas para leer documentos en los archivos históricos, Madrid 2016. FRANCISCO Y OLMOS, J.M de Datación histórica. Problemas documentales en la España Medieval, Madrid 2011. MARÍN MARTÍNEZ T. (DIR.), Paleografía y Diplomática, UNED (1997). MILLARES CARLO, A. Tratado de Paleografía Española, ed. revisada por J.M. Ruiz Asencio, 3 vols., Madrid, 1984. NÚÑEZ CONTRERAS, Manual de Paleografía, Madrid, 1994. PETRUCCI, A. Lezioni di storia della scrittura latina, Roma, 1985. RIESCO, A.; RUIZ, E.: DOMÍNGUEZ APARICIO, J.; SÁNCHEZ PRIETO, A.B., Introducción a la Cultura escrita (Material de apoyo: prácticas), Madrid, 1995. RIESCO, A. (ed): Introducción a la Paleografía y la Diplomática General, Madrid, 1999
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías